

ABSTRAKT

Disertační práce je koncipována jako teoreticko-výzkumná studie, která se zabývá dosud marginálně řešenou tematikou prekonceptí intaktních žáků o mentálním postižení. Cílem studie bylo v teoretické rovině stručně vymezit koncept mentálního postižení a akcentovat proměnu paradigmatu současného vzdělávání se zřetelem na integraci a inkluzi. Zvláštní pozornost byla také věnována teoreticko-epistemologickým východiskům prekonceptí a současnému stavu vědeckého poznání v dané oblasti. Realizovaný výzkum byl zaměřen na analýzu a charakteristiku prekonceptí intaktních žáků o mentálním postižení. Cílem empirického šetření bylo dále zjistit, zda se prekoncepte žáků liší z hlediska vlivu pohlaví, navštěvovaného ročníku základní školy a z hlediska zkušenosti žáků s osobami s mentálním postižením. Transverzální kvantitativně orientovaný výzkum byl realizován na 22 běžných základních školách v České republice. Výzkumný vzorek tvořilo 2230 intaktních žáků z 5., 7. a 9. ročníků. Data byla získána pomocí myšlenkového mapování a nestandardizovaného dotazníku vlastní konstrukce. Z výsledků výzkumu je patrné, že žáci vnímali fenomén mentálního postižení v intencích medicínského paradigmatu postižení (zdůrazňováno bylo somatopatologické hledisko postižení, převládala zafixovaná představa o neschopnosti osob s tímto postižením a jejich závislosti na pomoci okolí). Výsledky poukázaly také na vývojové tendence v úrovni kognitivní dimenze prekonceptí o mentálním postižení (miskoncepte byly evidovány zejména u žáků 5. ročníků a u žáků, kteří neměli žádnou zkušenost s lidmi s mentálním postižením). Celkové postoje k osobám s mentálním postižením lze vnímat jako relativně pozitivní, nicméně postoje intaktních žáků v souvislosti s integrací vrstevníků s mentálním postižením do hlavního proudu vzdělávání byly spíše negativní. Tyto pro-segregačně orientované postoje žáků lze chápat jako určité prediktory, které by mohly ztěžovat proces integrace/inkluze žáků s mentálním postižením do prostředí běžných základních škol. Vzhledem k výzkumným nálezům jsou v práci rovněž diskutovány návrhy a opatření pro pedagogickou teorii a praxi, limity studie a podněty pro navazující empirická šetření.

KLÍČOVÁ SLOVA

žáci základních škol, prekoncepte, miskoncepte, mentální postižení, integrace/inkluze, kvantitativní výzkum, myšlenková mapa, dotazník, explorační faktorová analýza, mnohonásobná lineární regrese